

Sygn. akt I C 1591/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 sierpnia 2021r.

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Renata Lech

Protokolant: sekretarz sądowy Daria Bernacka

po rozpoznaniu w dniu 21 lipca 2021r. w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa **P. L. i M. L.**

przeciwko **(...) Bank (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.**

o ustalenie nieważności umowy i zapłatę

1. zasądza od pozwanego (...) Bank (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. solidarnie na rzecz powodów P. L. i M. L. kwotę 111.494,00 zł (sto jedenaście tysięcy czterysta dziewięćdziesiąt cztery złote 00/100) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 9 grudnia 2020r. do dnia zapłaty;
2. stwierdza, iż umowa kredyt hipoteczny (...) nr 203- (...) zawarta w dniu 4 czerwca 2008r. pomiędzy powodami M. L. i P. L. a pozwanym (...) Bank (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W. jest nieważna w całości;
3. oddala powództwo w pozostałej części;
4. zasądza od pozwanego (...) Bank (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. solidarnie na rzecz powodów M. L. i P. L. kwotę 11.817,00 zł (jedenaście tysięcy osiemset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

SSO Renata Lech

Sygn. akt I C 1591/20

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 9 grudnia 2020r. skierowanym przeciwko (...) Bank (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. **powodowie P. L. i M. L.**, reprezentowani przez pełnomocnika radcę prawnego A. G., wnieśli o stwierdzenie nieważności umowy kredytu mieszkaniowego hipotecznego Hipoteczny (...) nr 203- (...) z dnia 4 czerwca 2008r. oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwoty 111.494 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 4 czerwca 2008r. tytułem zwrotu świadczeń spełnionych przez powodów na podstawie nieważnej umowy kredytu mieszkaniowego.

Na wypadek nieuwzględnienia powyższego roszczenia powodowie sformułowali roszczenie ewentualne, wnosząc o ustalenie, że nie wiążą powodów postanowienia umowy z dnia 4 czerwca 2008r. zawarte w § 4 ust. 2 i 2, § 21 ust. 2 pkt 1, § 35 ust. 1 pkt 1 i 2 jako niedozwolone klauzule umowne i zastąpienie ich innym zapisem uwzględniającym średni kurs NBP.

W uzasadnieniu powyższego żądania powodowie wskazali, iż zawarli przedmiotową umowę kredytową jako konsumenci z przeznaczeniem środków na potrzeby własne – remont lokalu mieszkalnego. Udzielono im kredytu w kwocie 50.563,62 CHF, przy czym cała kwota została powodom wypłacona w walucie polskiej PLN. W ocenie powodów łącząca strony umowa kredytu hipotecznego jest nieważna z uwagi na zawarte w niej niedozwolone klauzule umowne, tj. postanowienia zawarte w § 4 ust. 2 i 2, § 21 ust. 2 pkt 1, § 35 ust. 1 pkt 1 i 2 Zdaniem powodów powyższe postanowienia są sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszają interes powodów, będących konsumentami, gdyż powodują rażącą dysproporcję praw i obowiązków umownych na niekorzyść konsumenta, jak również są nietransparentne. Jak wynika z kwestionowanych regulacji wzorca umowy, sposób ustalenia wartości kursu waluty (...) podawanych w Tabeli banku nie został w żaden sposób określony, postanowienia te są zatem całkowicie niejednoznaczne i nieprzejrzyste. Wobec tego, iż kwestionowane postanowienia umowne dotyczą głównych świadczeń stron, kluczowych dla ważności całej umowy, prowadzą one do nieważności całej umowy. Wobec powyższego zasadne jest żądanie zwrotu spełnionego świadczenia jako świadczenia nienależnego, bo spełnionego w wyniku wykonania nieważnej umowy (k. 1-32).

Pozwany (...) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W., reprezentowany przez pełnomocnika radcę prawnego A. N., nie uznał żądania pozwu i wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie kosztów procesu. Pozwany zakwestionował roszczenie tak co do zasady, jak i wysokości, wskazując, iż z treści pozwu nie wynika, na jakiej podstawie powodowie żądają stwierdzenia nieważności umowy Pozwany podniósł, iż brak jest podstaw do stwierdzenia nieważności łączącej strony umowy kredytu hipotecznego. W ocenie pozwanego nie można przyjąć, iż kwota kredytu, którą bank zobowiązał się oddać do dyspozycji kredytobiorcy nie została w umowie określona w kwocie nominalnej. Przedmiotowy kredyt ma bowiem charakter kredytu denominowanego w walucie obcej, gdzie kwota kredytu została wyrażona w (...) ab initio. W takiej konstrukcji waluta obca nie jest miernikiem waloryzacji, lecz wyraża wartość zobowiązania pieniężnego. Finalne wypłacenie kredytobiorcom złotych po ich przewalutowaniu z (...) stanowi w ocenie pozwanego wyłącznie dopuszczalną rozbieżność między walutą zobowiązania i walutą wykonania świadczenia, co w żadnej mierze nie pozostaje w sprzeczności z naturą zobowiązania. Zdaniem pozwanego powodowie byli świadomi ryzyka kursowego istniejącego zarówno na etapie wypłaty, jak i spłaty kredytu oraz jego wpływu na zaciągnięte zobowiązanie. W ocenie pozwanego, nawet gdyby przyjąć iż kwestionowane postanowienia umowne są niedozwolone, to ich wyeliminowanie z umowy nie rodzi nieważności całego zobowiązania, gdyż istnieje możliwość dalszego wykonywania umowy bezpośrednio w walucie (...). Warunki umowy, a tym kwestionowane przez powodów postanowienia, w ocenie pozwanego, zostały z nimi indywidualnie uzgodnione. W dacie zawarcia umowy mieli oni bezsprzecznie świadomość możliwości wyboru zarówno rodzaju kredytu (złotówkowy, walutowy – i to w różnych walutach), poszczególnych parametrów kredytu oraz możliwości dokonania ich zamiany. Powodowie mogli też decydować w jaki sposób – z rachunku walutowego, technicznego walutowego czy też z rachunku złotowego – chcą spłacać zobowiązania wynikające z umowy kredytowej.

Pozwany wskazał ponadto, iż w trakcie negocjacji stronie powodowej zaoferowano w pierwszej kolejności kredyt w PLN, z której to oferty powodowie zrezygnowali. Wskazali wprost we wniosku kredytowanym, że wybierają walutę kredytu (...), mając w pełni świadomość ryzyka kursowego, w tym faktu, iż w przypadku wzrostu kursu waluty podwyższeniu ulega zarówno rata spłaty, jak i kwota zadłużenia wyrażona w walucie polskiej

W ocenie pozwanego stosowanie sankcji nieważności umowy o kredyt denominowany ze względu na zapisy umowne dopuszczające możliwość przeliczeń świadczeń Banku i kredytobiorców po kursie określonym w tabeli Banku, narusza zasadę proporcjonalności oraz zasadę pewności prawa.

Roszczenia powodów zadaniem pozwanego nie zasługują na ochronę sądową, gdyż kredytobiorcy indywidualnie uzgodnili z bankiem treść umowy kredytu, w szczególności zasady wypłaty i spłaty kredytu. Umowa kredytu nie jest sprzeczna z jakimikolwiek przepisami prawa polskiego ani wspólnotowego, czy też zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami, a w efekcie nie jest nieważna ani bezskuteczna

Z najdalej idącej ostrożności procesowej pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczeń powodów, przynajmniej w części wykraczającej ponad 10 letni okres przed wniesieniem pozwu (k. 58-76).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 4 czerwca 2008r. powodowie zawarli z pozwanym umowę kredytu hipoteczny (...) /zmienne oprocentowanie nr 203- (...) w walucie frank szwajcarski (...), do której zastosowanie miały procedury udzielania kredytu mieszkaniowego „Własny kąć hipoteczny”. Różnica między tymi umowami polegała na tym, iż oprócz celu mieszkaniowego kredytem mogły być finansowane także inne cele, w tym spłata innych kredytów zaciągniętych na cele inne niż mieszkaniowe oraz cel dowolny. Powodowie wybrali taką umowę, ponieważ część środków chcieli przeznaczyć na remont lokalu mieszkalnego, część na spłatę innych kredytów a także na prowizję od udzielonego kredytu i składkę ubezpieczeniową od ryzyka utraty pracy.

Umowa składa się z dwóch części: Części Szczegółowej Umowy (...) oraz Części Ogólnej Umowy (...).

Zgodnie z zapisem § 2 ust. 1, 2 i 3 Części Szczegółowej umowy powodom udzielono kredytu w kwocie 50.563,62 CHF, przy czym cała kwota została im wypłacona w walucie polskiej PLN. Kredyt był przeznaczony na potrzeby własne kredytobiorców – remont lokalu mieszkalnego, część na spłatę innych kredytów a także na prowizję od udzielonego kredytu i składkę ubezpieczeniową od ryzyka utraty pracy.

Zgodnie z zapisem § 4 ust. 1 pkt 1 Części ogólnej powyższej umowy kredyt jest wypłacany w walucie polskiej na finansowanie zobowiązań w Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie natomiast z zapisem ust. 2 powyższego § 4 Części Ogólnej Umowy w przypadku wypłaty kredytu albo transzy w walucie polskiej, stosuje się kurs kupna dla dewiz obowiązujący w (...) SA w dniu realizacji zlecenia płatniczego, według aktualnej Tabeli kursów.

Zgodnie natomiast z zapisem § 21 ust. 2 pkt 1 Części Ogólnej Umowy w przypadku dokonywania spłaty zadłużenia z (...) środki z rachunku będą pobierane w walucie polskiej w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty spłaty kredytu w walucie wymiennej, w której udzielony jest kredyt, przy zastosowaniu kursu sprzedaży dla dewiz, obowiązującego w (...) SA w dniu , o którym mowa w § 7 ust. 5 (...) (dwudziesty dzień każdego miesiąca), wg aktualnej Tabeli kursów.

Zgodnie z postanowieniem umowy - § 35 ust. 1 pkt 1 i 2 jeżeli spłata zadłużenia przeterminowanego i odsetek nastąpi w walucie innej niż waluta polska w formie bezgotówkowej - kwota wpłaty zostaje przeliczona na kwotę stanowiącą równowartość w walucie polskiej - wg kursu kupna dla dewiz, obowiązującego w (...) SA w dniu wpłaty środków na rachunek, z którego następuje spłata rat kredytu, zgodnie z aktualną Tabelą kursów. W przypadku spłaty w formie gotówkowej – kwota wpłaty kwota wpłaty zostaje przeliczona na kwotę stanowiącą równowartość w walucie polskiej - wg kursu kupna obowiązującego w (...) SA w dniu wpłaty środków na rachunek, z którego następuje spłata rat kredytu, zgodnie z aktualną Tabelą kursów.

Kredyt został objęty oprocentowaniem 5,505 p.p. w stosunku rocznym, co stanowi sumę stopy referencyjnej LIBOR 3M (...) obowiązującej w dniu sporządzenia umowy kredytowej, stałej marży banku w wysokości 1,83 p.p. podwyższenia marży banku do dnia przedłożenia dokumentu potwierdzającego dokonanie prawomocnego wpisu hipoteki 0,90 p.p.

W świetle zapisu § 2 ust. 4 (...) umowy kredyt został udzielony na 300 miesięcy, tj. do 10 czerwca 2033r.

Umowa nie była nigdy aneksowana przez strony. Powodowie zawarli przedmiotową umowę jako konsumenci.

(dowód: kopia umowy kredytu, k. 93-100)

Szacunkowy całkowity koszt udzielonego kredytu w dniu sporządzenia umowy przeliczeniu na PLN wyniósł 98.314,23 zł.

W okresie od dnia zawarcia umowy do 3 grudnia 2020r. powodowie wpłacili w ramach realizacji przedmiotowej umowy kredytowej łącznie kwotę 111.494,73 zł, w tym: 31.116,74 zł tytułem odsetek oraz 80.377,99 zł tytułem spłaty kapitału. Do zapłaty na rzecz pozwanego pozostała kwota 28.537,84 CHF.

(dowód: zaświadczenie pozwanego z dnia 4 grudnia 2020r., k. 161-167)

Powodowie wystąpili do pozwanego z wnioskiem o udzielenie kredytu w walucie polskiej. Nie skorzystali z przedstawionej im w pierwszej kolejności oferty kredytu w PLN i dokonali wyboru oferty kredytu w walucie wymiennej. Przy podpisywaniu umowy powodowie podpisali oświadczenie, iż wzięcie kredytu w walucie wiąże się z ryzykiem kursowym, które polega na tym, iż w przypadku wzrostu kursu walut podwyższeniu ulega zarówno rata spłaty jak i kwota zadłużenia, wyrażone w walucie polskiej, w przypadku wypłaty kredytu w walucie polskiej kredyty jest wypłacany po kursie kupna dla dewiz. Powodowie oświadczyli, iż poniosą ryzyko zmiany kursów walutowych oraz zmiany stóp procentowych oraz że zostali poinformowani, iż w przypadku kredytu w walucie wymiennej w rozliczeniach między klientem a Bankiem w obrocie dewizowym stosuje się ustalone przez (...) S.A. kursy walut obcych w złotych (kursy walut zamieszczone w Tabeli kursów (...) S.A.)

(dowód: kopia wniosku o udzielenie kredytu, k. 79-84, kopia oświadczenia, k. 85)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo zasługuje na uwzględnienie w znaczącej części.

Strony łączyła umowa kredytowa z dnia 8 czerwca 2008r. hipoteczny (...) /zmiennie oprocentowanie nr 203- (...) w walucie frank szwajcarski (...). Powodom udzielono kredytu w kwocie 50.563,62 CHF, przy czym cała kwota została im wypłacona w walucie polskiej PLN. Kredyt był przeznaczony na potrzeby własne kredytobiorców – remont lokalu mieszkalnego, część na spłatę innych kredytów a także na prowizję od udzielonego kredytu i składkę ubezpieczeniową od ryzyka utraty pracy.

Kluczowe, kwestionowane przez powodów jako niedozwolone klauzule umowne, zapisy powyższej umowy zostały zawarte w § 4 ust. 1 i 2 oraz w § 21 ust. 2 pkt 1 oraz § 35 ust. 1 pkt 1 i 2 umowy kredytowej, zawierających klauzule przeliczeniowe.

Zgodnie z zapisem § 4 ust. 1 pkt 1 Części ogólnej powyższej umowy kredyt jest wypłacany w walucie polskiej na finansowanie zobowiązań w Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie natomiast z zapisem ust. 2 powyższego § 4 Części Ogólnej Umowy w przypadku wypłaty kredytu albo transzy w walucie polskiej, stosuje się kurs kupna dla dewiz obowiązujący w (...) SA w dniu realizacji zlecenia płatniczego, według aktualnej Tabeli kursów.

Zgodnie natomiast z zapisem § 21 ust. 2 pkt 1 Części Ogólnej Umowy w przypadku dokonywania spłaty zadłużenia z (...) środki z rachunku będą pobierane w walucie polskiej w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty spłaty kredytu w walucie wymiennej, w której udzielony jest kredyt, przy zastosowaniu kursu sprzedaży dla dewiz, obowiązującego w (...) SA w dniu , o którym mowa w § 7 ust. 5 (...) (dwudziesty dzień każdego miesiąca), wg aktualnej Tabeli kursów.

Zgodnie z postanowieniem umowy - § 35 ust. 1 pkt 1 i 2 jeżeli spłata zadłużenia przeterminowanego i odsetek nastąpi w walucie innej niż waluta polska w formie bezgotówkowej - kwota wpłaty zostaje przeliczona na kwotę stanowiącą równowartość w walucie polskiej - wg kursu kupna dla dewiz, obowiązującego w (...) SA w dniu wpłaty środków na rachunek, z którego następuje spłata rat kredytu, zgodnie z aktualną Tabelą kursów. W przypadku spłaty w formie gotówkowej – kwota wpłaty kwota wpłaty zostaje przeliczona na kwotę stanowiącą równowartość w walucie polskiej - wg kursu kupna obowiązującego w (...) SA w dniu wpłaty środków na rachunek, z którego następuje spłata rat kredytu, zgodnie z aktualną Tabelą kursów.

Ocena zasadności powództwa w niniejszej sprawie wymaga oceny powyższych zapisów umowy zawierających klauzule przeliczeniowe w kontekście normy z art. 385¹ § 1 k.c. Zgodnie z powyższym przepisem postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenie stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Zgodnie z zapisem § 2 powyższego przepisu jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie.

Powyższa regulacja prawna winna być przy tym interpretowana w sposób zgodny z prawem wspólnotowym, tj. przede wszystkim z Dyrektywą Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. U. UE L 1993/95/29). Z art. 3 i 5 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, a także z pkt 1 lit j i l oraz pkt 2 lit. b i d załącznika do tej dyrektywy wynika, że „do celów przestrzegania wymogu przejrzystości zasadnicze znaczenie ma kwestia, czy umowa wskazuje w sposób przejrzysty powody i specyfikę mechanizmu przeliczania waluty obcej, a także związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach dotyczących uruchomienia kredytu, tak aby konsument mógł przewidzieć, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tego faktu konsekwencje ekonomiczne”. Zwrot „w innych warunkach” oznacza, że w momencie zawarcia umowy, konsument powinien móc przewidzieć to, co będzie w momencie spłaty poszczególnych rat miesięcznych. Ocena świadomości konsumenta przy zawieraniu umowy jest możliwa jedynie w ramach kontroli incydentalnej, a wszelkie wątpliwości co do spełnienia przez bank wymogu przejrzystości powinny być interpretowane na korzyść konsumenta.

W świetle powyższych regulacji, aby określone postanowienie umowy mogło zostać uznane za „niedozwolone postanowienie umowne” (abuzywne, czy też nieuczciwe w rozumieniu dyrektywy 93/13), spełnione muszą zostać następujące warunki: 1) zawarcie umowy z konsumentem, 2) brak indywidualnego uzgodnienia postanowienia umownego, 3) postanowienie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, 4) postanowienie sformułowane w sposób jednoznaczny nie dotyczy „głównych świadczeń stron”.

Dokonując analizy łączącej strony umowy kredytowej w ocenie Sądu należy przyjąć że z uwagi na to, iż w wykonaniu opisanej wyżej umowy nie doszło do transferu wartości dewizowych, umowy łączącej strony nie można określić, jako umowy o kredyt walutowy. Kredyt udzielony powodowi był kredytem denominowanym. Kwota kredytu obejmowała 50.563,62 CHF, przy czym cała kwota została wypłacona w walucie polskiej. Pozwany przekazał powodowi wskazaną kwotę PLN, stanowiącą równowartość określonej ilości franków szwajcarskich. Wartość ta była ustalona w odniesieniu do ceny franka szwajcarskiego obowiązującej w banku w dniu wypłaty kredytu. Pozwani mieli natomiast spłacać kredyt w złotych, według ceny sprzedaży franka szwajcarskiego, obowiązującej w banku w dniu wpłacenia konkretnej raty. Wartość kredytu wyrażona została w (...), natomiast wypłata kwoty kredytu nastąpiła w PLN. Włączenie do postanowień umowy kredytu klauzul waloryzacyjnych skutkowało tym, że wysokość zobowiązania powodów (wyrażonego w walucie polskiej) została zmodyfikowana innym miernikiem wartości, przełamując zasady takie, jak nominalizm i określoność świadczenia. Uruchomienie kredytu nastąpiło w złotych polskich według kursu kupna, natomiast spłata kredytu ustalana była w oparciu o kurs sprzedaży. Zdaniem Sądu, takie zastrzeżenie zawarte w umowie stanowi nadto rodzaj ukrytej prowizji banku. Kredytobiorca zaciągając i spłacając kredyt, nawet tego samego dnia i przy niezmiennym kursie waluty, zobowiązany byłby bowiem do spłaty wyższej kwoty, aniżeli pożyczylby. Przyjęte w umowie stron klauzule przeliczeniowe nie wskazywały przy tym obiektywnych czynników ustalania kursu walutowego.

Bezspornym jest przy tym okoliczność, że powodowie zawierając umowę kredytową byli konsumentem według art. 22¹ k.c. Z okoliczności zawarcia umowy wynika, iż postanowienia umowy zawierające mechanizm przeliczeniowy nie zostały indywidualnie uzgodnione z kredytobiorcami. Umowę zawarto jako ramową, z wykorzystaniem wzorca banku. Sporne klauzule nie były przedmiotem negocjacji. Tymczasem kształtują prawa i obowiązki powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy, rozumiane, jako nieusprawiedliwiona dysproporcja

praw i obowiązków. Zachowania stron stosunku prawnego, także w fazie poprzedzającej zawarcie umowy, powinny zaś uwzględniać takie wartości, jak: uczciwość, zaufanie, lojalność, rzetelność. Im powinny odpowiadać postanowienia umów, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta. Cytowane wyżej klauzule nie pozwalają na realizację takich wartości (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 26 lipca 2017r., I ACa 143/17).

Sąd podziela przy tym w pełni argumentację zawartą w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2019r. w sprawie II CSK 19/18, gdzie Sąd Najwyższy wskazał, iż: „przyjmuje się, że postanowienie umowne jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, jeżeli kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy, słuszny i uwzględniający jego prawnie uzasadnione roszczenia, nie mógłby racjonalnie spodziewać się, iż konsument ten przyjąłby takie postanowienie w drodze negocjacji indywidualnych. Natomiast w celu ustalenia, czy klauzula rażąco narusza interesy konsumenta, należy wziąć przede wszystkim pod uwagę, czy pogarsza ona jego położenie prawne w stosunku do tego, które, w braku odmiennej umowy, wynikałoby z przepisów prawa, w tym dyspozytywnych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r., III CZP29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2). Rażąco naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję, na niekorzyść konsumenta praw i obowiązków wynikających z umowy, skutkujące niekorzystnym ukształtowaniem jego sytuacji ekonomicznej oraz jego nierzetelne traktowanie (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2006 r., I CK 297/05, nie publ., z dnia 15 stycznia 2016 r., I CSK 125/15, OSNC -ZD 2017, nr 1, poz. 9; z dnia 27 listopada 2015 r., I CSK 945/14, nie publ., z dnia 30 września 2015 r., I CSK 800/14, nie publ., z dnia 29 sierpnia 2013 r. I CSK 660/12, nie publ.). Sporna umowa kredytu została zawarta przed zmianą ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. -Prawo bankowe (jedn. tekst: Dz. U. z 2018 r., poz. 2187) dokonaną ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. (Dz. U. Nr 165, poz.984), którą wprowadzono uregulowania, iż umowa o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, powinna zawierać szczegółowe zasady określenia sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo -odsetkowych oraz zasady przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu (art. 69 ust. 2 pkt 4a pr. bank.) oraz, że w przypadku takich umów kredytu, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo-odsetkowych bezpośrednio w tej walucie (art. 69 ust. 3 pr. bank.). W kredycie denominowanym kwota kredytu jest wyrażona w walucie obcej, a zostaje wypłacona w walucie krajowej według klauzuli umownej opartej na kursie kupna waluty obcej obowiązującym w dniu uruchomienia kredytu, zaś w przypadku kredytu indeksowanego, kwota kredytu jest podana w walucie krajowej, ale zostaje przeliczona na walutę obcą według klauzuli umownej opartej również na kursie kupna tej waluty obowiązującym w dniu uruchomienia kredytu. W obu rodzajach kredytu kredytobiorca jest zobowiązany spłacać raty w walucie krajowej na podstawie klauzuli przeliczeniowej zgodnie z bieżącym kursem sprzedaży waluty obcej określonym przez bank-kredytodawcę. W orzecznictwie Sądu Najwyższego w odniesieniu do kredytów zawieranych przed tą nowelizacją prawa bankowego zostało już wyjaśnione, że dopuszczalne jest zaciągnięcie zobowiązania kredytowego w walucie obcej z równoczesnym zastrzeżeniem, że wypłata i spłata kredytu będzie dokonywana w walucie krajowej, z tym że tego rodzaju zastrzeżenie dotyczy wyłącznie sposobu wykonania zobowiązania, a zatem nie powoduje zmiany waluty wierzytelności (por. wyrok z dnia 25 marca 2011 r., IV CSK 377/10, nie publ. oraz z dnia 29 kwietnia 2015 r., VCSK 445/14, nie publ.). Jednak mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, który pozostawia bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, a klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu, jest klauzulą niedozwoloną w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. (por. wyrok z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, nie publ.). Do celów przestrzegania przez przedsiębiorcę w stosunku do konsumenta wymagania przejrzystości zasadnicze znaczenie ma to, czy umowa wskazuje w sposób jednoznaczny powody i specyfikę mechanizmu przeliczania waluty, tak by konsument mógł przewidzieć, na podstawie transparentnych i zrozumiałych kryteriów, wynikające dla niego z tego faktu konsekwencje ekonomiczne (zob. uzasadnienie wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 30 kwietnia 2014 r., nr C -26/13, sprawa Árpád Kásler, Hajnalka Káslerné Rábai przeciwko OTP Jelzálogbank Zrt). Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy indeksacja prowadząca do zmiany wysokości świadczenia zobowiązanego stanowi w istocie wariant waloryzacji sądowej, mają zatem zastosowania do niej przesłanki określone w art. 358¹ § 3 k.c. nakazujące rozważenie interesów stron i zasad

współzycia społecznego w określaniu zmiany wysokości umownego świadczenia (por. uzasadnienie wyroku z dnia 1 marca 2017r., IV CSK 285/16, nie publ.)”

W ocenie Sądu nie można uznać za zgodnego z wymogami dobrej wiary postanowienia umowy stanowiącego podstawę do obciążenia ryzykiem kursowym kredytobiorcę, jeżeli taki kredytobiorca poprzez treść projektu umowy: nie został uświadomiony, że ze skorzystaniem z kredytu wiąże się nieograniczone i nieprzewidywalne ryzyko kursowe, które może doprowadzić do sytuacji, gdy spłata kredytu będzie przerastać możliwości ekonomiczne kredytobiorcy; nie zapoznał się z symulacją obrazującą wzrost kosztów obsługi spłaty kredytu i samego zadłużenia kredytowego w sytuacji silnej deprecjacji złotówki i wzrostu oprocentowania, aby mógł sobie uświadomić – w oparciu o konkretne liczby i kwoty – jakie grozić mu będzie zadłużenie oraz koszty obsługi spłaty kredytu w przypadku „zmaterializowania się” ryzyka kursowego.

Treść łączącej strony umowy nie spełnia powyższych wymogów. Powodowie wprawdzie podpisali oświadczenie, że są świadomi ryzyka kursowego, związanego ze zmianą kursu waluty (...) w stosunku do złotego, w całym okresie kredytowania i akceptuje to ryzyko. Jednakże powyższego zapisu nie można uznać za informację która rzeczywiście uświadamiałaby powodów jako kredytobiorcom skalę ryzyka kursowego i wpływ znaczącego wzmocnienia się waluty (...) i wzrostu oprocentowania na wysokość zadłużenia, rat kredytowych i obsługi spłaty kredytu.

Rażące naruszenie interesów konsumenta wynika natomiast przede wszystkim z nierównomiernego rozłożenia ryzyka kursowego, przejawiającego się w przerzuceniu praktycznie całego ryzyka na pozwanych jako kredytobiorców, co było generowane przez klauzule wyliczające należności. Na skutek tych postanowień wymagalne należności powodów zostały uzależnione od bieżącego kursu (...). Powodowie zostali wystawieni na nieograniczone ryzyko kursowe, podczas, gdy ryzyko kursowe Banku, gdyby nawet nie zabezpieczył się przed nim, co najwyżej teoretycznie ograniczało się do spadku kursu (...)/PLN do poziomu zerowego.

W świetle przedstawionej powyżej argumentacji należy wskazać, iż o niedozwolonym charakterze Klauzul Przeliczeniowych świadczy nie tylko arbitralne prawo Banku do ustalania przez siebie kursów (...)/PLN, ale przede wszystkim przerzucenie na powodów ryzyka kursowego, o którego potencjalnych negatywnych skutkach i ich skali oraz prawdopodobieństwie wystąpienia, powodowie nie zostali uświadomieni przez Bank.

Mając powyższe na uwadze Sąd uznał, iż zawarte w zapisach w § 4 ust. 1 i 2 oraz w § 21 ust. 2 pkt 1 oraz § 35 ust. 1 pkt 1 i 2 postanowienia określające klauzule przeliczeniowe są niedozwolonymi postanowieniami umownymi w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Wobec powyższego należy rozważyć, jaki skutek dla ważności umowy ma wyeliminowanie powyższych klauzul przeliczeniowych, czy łącząca strony umowa kredytowa pozbawiona klauzul waloryzacyjnych może nadal skutecznie funkcjonować w obrocie. Odwołując się do orzecznictwa (...), w tym wyroku z dnia 3 października 2019r. w sprawie C-260/18 (K. D. i J. D. przeciwko Raiffeisen Bank, pkt 59-61) należy wskazać, iż zgodnie z dotychczasową linią orzecznictwa, uzupełnienie umowy o postanowienia wywodzone z ogólnych reguł prawa cywilnego jest niedopuszczalne. Wypełnienie luki powstałej po eliminacji nieuczciwych postanowień umownych jest możliwe tylko i wyłącznie, gdy zostaną spełnione kumulatywnie następujące warunki : brak uzupełnienia umowy prowadzi do upadku całej umowy, upadek umowy byłby niekorzystny dla konsumenta, istnieją przepisy dyspozytywne, które określają, jaki sposób ustawodawca uznał za modelowe ukształtowanie praw i obowiązków stron danego stosunku prawnego, a uregulowanie takie korzysta z domniemania uczciwości. W ocenie Sądu przedmiotowa umowa kredytowa pozbawiona mechanizmu indeksacji jest umową, która nie może nadal skutecznie funkcjonować w obrocie. Podzielając argumentację zawartą w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019r. (V CSK 382/18), należy wskazać, iż zastrzeżone w umowie kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej klauzule kształtujące mechanizm indeksacji, określają główne świadczenie kredytobiorcy. Indeksacja jest elementem przedmiotowo istotnym dla tego rodzaju umów. Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, zaś kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. W ocenie Sądu zasadnym jest przyjęcia, że opisane wyżej klauzule waloryzacyjne

(odniesienie do innej waluty) i tzw. spready (różne kursy tej waluty) „określają główne świadczenia stron” umowy kredytu bankowego (indeksowanego) w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Odnoszą się one bowiem bezpośrednio elementów przedmiotowo istotnych umowy kredytu bankowego. Odwołując się do argumentacji przedstawionej w uzasadnieniu przywołanego powyżej orzeczenia Sądu Najwyższego o zaniknięciu ryzyka kursowego można mówić, gdy na skutek eliminacji niedozwolonych klauzul kształtujących mechanizm indeksacji, dojdzie do przekształcenia kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej w zwykły (tzn. nieindeksowany) kredyt złotowy, oprocentowany wg stawki powiązanej ze stawką LIBOR. Jednakże taka daleko idące przekształcenie umowy prowadzi do powstania umowy o odmiennej istocie i charakterze. Oznacza to, że po wyeliminowaniu klauzul indeksacyjnych, utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością.

Stwierdzenie abuzywności postanowień umownych powoduje zatem, w ocenie Sądu, że przedmiotowa umowa jest nieważna *ex tunc* i *ex lege*. Eliminacja ze stosunku prawnego postanowień uznanych za abuzywne prowadzi bowiem do zniweczenia całego stosunku prawnego.

Powodowie mają interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności łączącej ich z pozwanym umowy kredytowej, niezależnie od zasadności zgłoszonego żądania zasądzenia zwrotu nienależnego świadczenia. Powodowie mają przy tym świadomość skutków prawnych i finansowych stwierdzenia nieważności umowy. Strony łączy bowiem stosunek prawny o charakterze długoterminowym, który nie został jeszcze, zgodnie z jego treścią wykonany. Stwierdzenie nieważności umowy przesądza w sposób ostateczny o braku obowiązku spełniania świadczeń na rzecz banku w przyszłości, daje zatem podstawę do zaprzestania spłaty kolejnych rat kredytu. Ustalające orzeczenie Sądu usuwa więc wątpliwości co do istnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy i zapobiega dalszemu sporowi o roszczenia Banku wynikające z umowy.

Mając powyższe na uwadze Sąd na podstawie art. 189 k.p.c. orzekł jak w punkcie drugim wyroku.

Uznanie Klauzul Przeliczeniowych za postanowienia niedozwolone skutkuje uznaniem łączącej strony umowy za nieważną i koniecznością rozliczenia świadczeń wzajemnie spełnionych przez strony. Skutkiem uznania spornej umowy za nieważną jest obowiązek zwrotu przez obie strony tego, co sobie nawzajem świadczyły wobec odpadnięcia podstawy prawnej świadczenia – art. 410 k.c.

W okresie od dnia zawarcia umowy do 3 grudnia 2020r. powodowie wpłacili w ramach realizacji przedmiotowej umowy kredytowej łącznie kwotę 111.494,73 zł, w tym: 31.116,74 zł tytułem odsetek oraz 80.377,99 zł tytułem spłaty kapitału. Mając powyższe na uwadze Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwotę 111.494,0 zł – zgodnie z żądaniem pozwu.

Powyższe roszczenie nie jest przedawnione. Skoro bowiem do zwrotu świadczeń spełnionych przez strony na podstawie umowy ma zastosowanie reżim zwrotu nienależnego świadczenia, dotyczy to także reguł przedawnienia roszczenia. W ocenie Sądu należy uznać, iż co do zasady termin przedawnienia roszczeń konsumentów może rozpocząć bieg dopiero po podjęciu przez kredytobiorcę wiążącej (świadomej, wyraźnej i swobodnej) decyzji o powołaniu się na całkowitą nieważność umowy. Powodowie podjęli taką decyzję ostatecznie w dniu wniesienia pozwu, wobec tego brak jest podstaw do uznania roszczenia za przedawnione.

O odsetkach od zasądzzonego świadczenia Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c., zasądzając odsetki ustawowe za opóźnienie od dnia 9 grudnia 2020r., tj. od daty wytoczenia powództwa. Z uwagi na to, iż powodowie żądali zasądzenia odsetek od dnia 4 czerwca 2008r., tj. od daty zawarcia umowy, uznając powyższe żądanie za pozbawione prawnych i faktycznych podstaw, Sąd oddalił powództwo w powyższym zakresie.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., zasądzając od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwotę poniesionych przez nich kosztów procesu w łącznej wysokości 11.817,00 zł, w tym: 1.000 zł z tytułu opłaty sądowej od pozwu oraz 10.817,00 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika procesowego wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa.

SSO Renata Lech

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi pozwanego.

8 września 2021r.

SSO Renata Lech